

Een parel uit de regio Amsterdam:
instroom van statushouders
in het **onderwijs**

Parelbeschrijving: Instroom statushouders

Hoogopgeleide vluchtelingen worden klaargestoomd als bèta-docent

Nederland kampt met een lerarentekort, vooral in de bèta-vakken. Aan de andere kant zijn er veel hoogopgeleide vluchtelingen naar ons land gekomen. In Amsterdam zijn deze twee ontwikkelingen aan elkaar geknoopt en worden de eerste statushouders klaargestoomd als docent in wiskunde, natuurkunde of scheikunde.

‘Een win-win situatie voor iedereen’, zo omschrijft Ferd Stouten, oud-bestuurder van de Montessori Scholengemeenschap Amsterdam, het traject voor statushouders. Zo’n twee jaar geleden kwam Stouten samen met Tuncer Akyazi, deelschoolleider van de Metis mavo Amsterdam, op het idee om gevluchte docenten in te zetten voor tekortvakken. ‘De politieke ontwikkelingen in Turkije en de oorlog in Syrië hebben ervoor gezorgd dat er veel hoogopgeleide vluchtelingen naar Nederland kwamen’, zegt Stouten. ‘Daaronder zijn ook veel docenten en mensen met een achtergrond in natuur-, schei- of wiskunde. In Amsterdam gaan we gebukt onder een lerarentekort in deze vakken, dus we hebben gekeken hoe we deze twee zaken met elkaar konden combineren.’ Uiteindelijk is dankzij een hechte samenwerking tussen de gemeente, schoolbesturen, de Hogeschool van Amsterdam (HvA) en de UAF (de stichting voor hoogopgeleide vluchtelingen) de eerste pilot gestart. 16 statushouders zijn in september aan een intensief opleidingstraject begonnen. Zij krijgen twee dagen in de week les aan de HvA in Nederlands en het Nederlandse onderwijssysteem en werken twee dagen in de week op een school als onderwijsassistent in de bèta-vakken.

Potentieel benutten

‘Het idee is ontstaan na de coup in Turkije’, vertelt Stouten. ‘De maatregelen die daarna werden genomen, troffen ook het onderwijs waardoor veel hoogopgeleiden en docenten naar Nederland vluchtten.’ De Turks-Nederlandse docent natuurkunde en deelschoolleider Tuncer Akyazi werkte destijds met Stouten samen en polste in zijn eigen netwerk of er onder deze vluchtelingen behoefte was om als bèta-docent aan de slag te gaan. Akyazi: ‘Alleen al door die actie kregen we zo’n 50 cv’s binnen. Voldoende aanleiding om contact op te nemen met de gemeente Amsterdam en te peilen wat zij konden bijdragen aan een traject om het lerarentekort op te vangen en tegelijk het hoge potentieel van deze vluchtelingen te benutten.’ De gemeente vond het idee zeer interessant, nam de stichting UFA in de arm en organiseerde een voorlichtingsbijeenkomst. Stouten: ‘De gemeente Amsterdam heeft de eisen voor de selectie aangescherpt, maakte subsidie vrij en heeft de eerste intakegesprekken gevoerd. Uit de 260 belangstellenden van de voorlichtingsbijeenkomst bleven 60 geschikte kandidaten over en hebben we er 15 kunnen plaatsen bij de middelbare scholen in Amsterdam. Deze eerste groep

“Gemotiveerde docenten die je graag voor de klas hebt staan.”

wegbereiders is heel gevarieerd. Van gepromoveerden of eerstegraads en tweedegraads docenten tot ingenieurs, komend uit landen als Syrië, Turkije, Soedan of Oezbekistan. Maar ze hebben een ding gemeen: ze zijn enorm gemotiveerd en willen ontzettend graag aan de slag in het onderwijs.”

Stouten vervolgt: ‘Houd er rekening mee dat hoogopgeleide bèta’s hun weg snel vinden zodra ze een verblijfsvergunning hebben. Ze krijgen bijvoorbeeld een baan in de ICT of als ingenieur aangeboden nu de economie in Nederland aantrekt. Als zij daarvoor kiezen, is de beheersing van de Nederlandse taal ook niet zo belangrijk als in het onderwijs. Wij vragen van onze kandidaten dat ze aan het begin van het traject naast een herwaardeerde bèta-opleiding op hbo-niveau, de Nederlandse taal al op B1 niveau beheersen. En we leiden ze op tot B2 niveau zodat ze het reguliere zij-instromers traject kunnen volgen. Mensen die met dit soort strenge selectiecriteria voor het onderwijs kiezen, moet je breeduit omarmen. Dit zijn de super gemotiveerde docenten die je graag voor de klas hebt staan.’ Stouten zou graag zien dat dit initiatief landelijk wordt uitgerold. ‘Eén traject op één locatie

ergens middenin het land waar de statushouders met een bèta-achtergrond worden klaargestoomd voor het onderwijs. Amsterdam is niet de enige gemeente met een lerarentekort. Ondanks de taalachterstand, is de kans van slagen in de bèta-vakken groot, omdat hier gebruik wordt gemaakt van een universele taal. Het mes snijdt aan twee kanten, je moet alleen van de gebaande paden af durven wijken.”

Kwestie van vertrouwen

De beheersing van een taal leer je het beste in de praktijk, zo ervaart Tuncer Akyazi die twee van de 15 deelnemers op zijn school heeft aangenomen als onderwijsassistent wiskunde. ‘Ik kan me voorstellen dat schoolbesturen huiverig zijn, maar het is een kwestie van vertrouwen. De twee mensen die op onze school worden begeleid doen het erg goed. Hun Nederlands ontwikkelt zich razendsnel en dankzij de inzet van deze twee mensen kunnen wij onze leerlingen meer individuele aandacht geven. Ik merk dat onze twee onderwijsassistenten hun taak uiterst serieus nemen, ze bereiden de lessen heel >>

Tuncer Akyazi,
Deelschoolleider Metis mavo
Amsterdam

goed voor en leren de benodigde Nederlandse woorden vooraf uit hun hoofd. En onze leerlingen reageren er heel goed op.” Akyazi benadrukt dat hij niet veel tijd kwijt is aan het begeleiden van de twee kandidaten. “De energie die ik erin stop, krijg ik tienvoudig terug. Ik zou de deelnemers wel adviseren om logopedie te volgen. Dat kan aan dit traject worden toegevoegd, maar zij kunnen ook via de huisarts een verwijzing krijgen. Er is bij deze kandidaten sowieso sprake van taal-intelligentie, dus de grammatica en zinsconstructie gaan goed, maar de uitspraak is ook heel belangrijk.” Ayazi heeft niets dan respect voor de kandidaten die dit traject zijn aangegaan. “Het is echt pittig en ik zou de twee assistenten op mijn school graag aannemen als ik daarvoor de kans had. Helaas werk ik met een klein team en heb ik geen directe vacatures. Ik raad de statushouders aan om te gaan solliciteren zodra hun taal op B2 niveau is. Ik hoop ook dat scholen die wel een vacature hebben, de meerwaarde en motivatie van de kandidaten van dit traject inzien.” Akyazi hoopt net als Stouten dat het initiatief op den duur landelijk uitgerold kan worden. “Nederland krijgt hoog-opgeleide mensen binnen die veel kunnen bijdragen aan de maatschappij, maar we benutten dat potentieel niet.”

Nu is het moment

Puck Euwe, beleidsadviseur primair onderwijs van de gemeente Amsterdam, is vanaf het begin bij het traject betrokken. “We werken al tijden nauw samen met de schoolbesturen in Amsterdam om oplossingen te vinden tegen het lerarentekort. Dit idee was zeer

interessant en we hebben direct onderzocht wat er nodig is om deze groep in te laten stromen en of er bij de schoolbesturen behoefte aan is. Dat is voor ons als gemeente een belangrijke voorwaarde.” Tijdens de informatiebijeenkomst in samenwerking met de stichting UAF werden direct de selectiecriteria duidelijk gemaakt. Euwe: “Omdat dit de pilotgroep is, willen we dat de schoolbesturen direct een goede ervaring opdoen. De criteria waren dus streng: is iemand statushouder, willen ze in Amsterdam werken, is de taalbeheersing op B1-niveau, zijn ze in bezit van een herwaardeerd hbo-diploma? Daarna hebben we de schoolbesturen in kaart gebracht die een stageplaats of een plek voor een onderwijsassistent konden aanbieden. De besturen van de Amsterdamse scholen waren enthousiast, alleen is de praktische uitvoering wat moeilijker. Je wilt deze kandidaten immers koppelen aan een goede bètadocent en daar is al een tekort aan. Uiteindelijk konden we de pilot starten met 15 deelnemers; dat is ook het perfecte aantal voor een intensief taaltraject.” De gemeente faciliteert nu het hele traject. Zij betalen de helft van het salaris, subsidiëren het taalonderwijs en de ontwikkeling daarvan, verzorgen intakes en sollicitatiegesprekken en monitoren de voortgang. “Door de strenge selectie werken we nu met waanzinnig goede kandidaten die een sterke bijdrage kunnen leveren. We starten volgend jaar graag weer een nieuw traject, mits er behoefte aan is bij de schoolbesturen. We bespreken dit initiatief geregeld met andere gemeenten en men vindt het zeer interessant. Mijn inschatting is dat veel meer gemeenten openstaan om in zo’n traject te investeren.

Amsterdam is natuurlijk niet de enige stad met een lerarentekort. Gezien de urgentie van dit probleem is het nu het moment voor schoolbesturen om een soortgelijk traject aan te kaarten bij hun gemeente.” ■

“Ik hoop binnen een jaar zelfstandig les te geven”

Kamuran is een van de 15 kandidaten die aan het traject deelneemt. Hij is twee jaar geleden uit Turkije gevlucht en sinds september 2017 statushouder. De van oorsprong civiele ingenieur werkt sinds het begin van dit schooljaar als onderwijsassistent wiskunde op de Metis mavo. “Ik heb 12 jaar werkervaring op het gebied van civiele techniek en management en heb twee jaar les gegeven”, legt Kamuran uit. “Dat wilde ik in Nederland heel graag voortzetten dus zodra ik van dit traject hoorde, heb ik mij als kandidaat opgegeven.” De docent in spe spreekt goed Nederlands, maar begrijpt dat hij zijn woordenschat nog wat verder uit moet breiden voordat hij zelfstandig les kan geven.

“Vooral mijn vaktaal kan nog wel verbeterd worden. Ik wil zo snel mogelijk zelf voor de klas staan maar begrijp dat ik nog een sterke fundering moet aanleggen.” Het traject dat Kamuran nu volgt is intensief, maar het bevalt hem erg goed. “De taallessen zijn goed en het is nuttig dat we ook les krijgen in het Nederlandse onderwijssysteem. Op de Metis mavo is de begeleiding ook heel prettig, zowel individueel als in de lerarenkamer.

In de klas luister en observeer ik. Ik volg de les, observeer de gedragingen van de leerlingen en de docent, probeer de gesprekken tussen de leerlingen onderling te begrijpen en krijg voldoende gelegenheid om contact met hen te maken en te helpen met de oefeningen. Zo ontwikkelt mijn Nederlands zich heel snel, maar ik kan ook het pedagogische klimaat observeren. Een bijzondere ervaring.” Het verschil tussen de onderwijsculturen in Nederland en Turkije is volgens Kamuran niet zo groot. “De docenten in Turkije zijn iets strenger, maar dat verandert in een snel tempo. De klassen zijn in Nederland kleiner en de leerlingen krijgen meer individuele aandacht, dat maakt het werk ook leuker. Het is goed dat ook hier het respect tussen leerlingen en de docenten een belangrijk punt van aandacht is.

De leerlingen reageren dan ook respectvol op mij, ze begrijpen dat ik de taal nog niet helemaal beheers. Omdat ik me heel nauwkeurig voorbereid op de les, red ik me prima met de uitleg van de lesstof.” Zodra Kamuran slaagt voor Nederlands niveau B2, gaat hij solliciteren. “Ik hoop voor het eind van dit schooljaar zelfstandig les te kunnen geven als zij-instromer.”